

The page features several decorative elements: a large blue circle with a white ring at the top right, a smaller similar circle below it, and a large blue circle with a white ring at the bottom right. Thin blue lines connect these circles, creating a path across the page.

MODEL

**al sistemului de justiție prietenos copilului
victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual,
privind traficul de copii sau violența în familie, care nu a
împlinit vârsta de 14 ani**

CUPRINS:

- I. Considerațiuni Introductive
- II. Principiile ce stau la baza Documentului-Model
- III. Standardele
- IV. Bibliografie

I. CONSIDERAȚIUNI INTRODUCȚIVE:

În contextul realizării eficiente a angajamentelor asumate prin ratificarea instrumentelor internaționale în domeniul protecției drepturilor și intereselor copiilor¹ și adoptarea de măsuri de implementare la nivel național, este imperios necesar să avem o viziune comună cât privește un sistem de justiție veritabil prietenos copilului și o înțelegere foarte clară a rolurilor și responsabilității pe care o angajează protecția eficientă a copiilor victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie în procesul investigării unor asemenea cazuri.

Astfel, pentru a atinge rezultate, profesioniștii angajați în protecția drepturilor și intereselor copiilor victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie trebuie să fie conștienți de rolurile pe care le joacă și responsabilitățile pe care le au în timp ce interacționează cu copii în mod direct și indirect.

Pentru a atinge obiectivele enunțate, prin acest document se propune un model al sistemului de justiție prietenos copilului victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, care nu a implinit vârsta de 14 ani - model care urmează a fi testat în două localități-pilot (Bălți și Orhei). În aceste localități s-a realizat deja un studiu de referință prin care s-a urmărit evaluarea atitudinilor, practicilor și cunoștințelor profesioniștilor cu privire la aplicarea procedurilor prietenoase copilului în procesul de investigare a cazurilor în care sunt implicați copiii victime/martori ai infracțiunilor. Prin urmare, acest document vine să consolideze rezultatele obținute în urma studiului și să dezvolte acele instrumente ce vor sta la baza formulării viziunii pe termen lung al unui sistem de justiție prietenos copilului victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.

La formularea acestui model s-a ținut cont de 2 momente-cheie, și anume:

- 1) copiii ca cel mai vulnerabil grup merită standarde mai ridicate de protecție, și

---

¹ Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 20 noiembrie 1989) Protocolul Opțional la Convenția pentru Drepturile Copilului contra vânzării copiilor, prostituției juvenile și pornografiei juvenile (adoptat de către Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 54/263 din 25 mai 2000); Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (adoptată la 04 noiembrie 1950, ETS nr. 5); Convenția Europeană pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante (adoptată la 26 noiembrie 1987, ETS nr. 126); Convenția Europeană pentru Exercițarea Drepturilor Copiilor (adoptată la 25 ianuarie 1996, ETS nr. 160); Convenția Consiliului Europei pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual (adoptată la 25 octombrie 2007, ETS Nr. 201).

2) în orice circumstanțe “interesul superior al copilului”² este punctal de plecare și vectorul tratamentului ce urmează a fi aplicat copilului victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie de către toți profesioniștii pe seama cărora este pusă apărarea și garantarea drepturilor copilului.

Acest document oferă standardele necesare și mijloacele de a le atinge pentru profesioniștii care lucrează cu și pentru copii în procesul asigurării protecției copiilor, identificării și investigării cazurilor în care copiii sunt victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.

Standardele de mai jos descriu nivelul de bază de performanță sau abilitate care este necesar pentru asigurarea respectării drepturilor și intereselor copilului victimă/martor în procesul investigării cazurilor în care sunt implicați copii victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, definind ceea ce trebuie să fie întreprins și asigurat pentru a păstra copii în condiții de siguranță. Standardele listează de asemenea acțiunile pe care o autoritate/un profesionist sau aceștia împreună trebuie să le întreprindă pentru a satisface standardele.

Drept destinatari primari ai documentului sunt polițiștii, ofițerii de urmărire penală, procurorii, judecătorii, intervievatorii, avocații, psihologii, iar drept destinatari secundari - asistenții sociali, medicii, pedagogii, etc.

II. PRINCIPIILE CE STAU LA BAZA DOCUMENTULUI-MODEL:

II.I. Interesul superior al copilului:

- orice decizie care privește copilul, fie e luată de instituții publice sau private, autorități administrative, judiciare sau legislative, trebuie să urmărească cu prioritate asigurarea drepturilor copilului, atât în procesul de luare a deciziei, cât și ca impact al acesteia;
- interesul copilului prevalează în fața altor interese atunci când se iau măsuri cu privire la copil;
- necesitățile și interesele copilului sunt luate în considerație la fiecare fază a investigării și examinării cazului;
- nu se admite vreo atingere adusă integrității psihico-emoționale, fizice și materiale a copilului;

---

² A se vedea în Protecția drepturilor copilului, Ediția a 2-a, Emese Florian, Editura C.H.Beck, București, 2007, p. 5-11.

- se asigură suportul și asistența necesară pentru bunăstarea fizică, psihologică și materială a copilului;
- interesul superior al tuturor copiilor atrași în aceeași procedură sau caz trebuie să fie evaluate și echilibrate separat pentru a reconcilia posibile conflicte de interese ale copiilor;
- deși autoritățile judiciare au competența finală și responsabilitatea la luarea deciziilor finale, totuși trebuie să fie întreprinse, în caz de necesitate, eforturi comune pentru a stabili abordări multidisciplinare cu scopul de a evalua interesul superior al copiilor în procedurile legate de ei. Autoritățile locale sunt încurajate să fie proactive și să ia legătura cu specialiștii din alte sectoare ca să intervină după necesitate.

II.II. Protecție:

- fiecare copil are dreptul la viață și siguranță;
- fiecare copil are dreptul de a fi protejat de orice formă de suferință, abuz sau neglijare, inclusiv abuz sau neglijare fizică, psihologică, mintală și emoțională;
- fiecare copil are dreptul la viață privată. Interferența în viața privată a copilului trebuie să se limiteze la minimumul necesar;
- în cazul unui copil care a fost traumatizat, trebuie să fie întreprinse toate măsurile pentru ca el să se poată bucura de o dezvoltare sănătoasă.

II.III. Demnitate:

- demnitatea individuală, necesitățile speciale, interesele și intimitatea copilului urmează a fi respectate și protejate;
- copiii trebuie să fie tratați cu grijă, sensibilitate, echitate, respect și atenție în cadrul oricărei proceduri sau caz, cu atenție deosebită pentru situația lor personală și necesitățile specifice, cu un respect deplin pentru integritatea lor fizică și psihologică;
- această tratare trebuie să le fie oferită, în orice caz de contact al lor cu procese judiciare sau non-judiciare sau alte intervenții și indiferent de statutul lor legal și capacitatea în orice procedură sau caz;
- copii nu vor fi supuși torturii, pedepselor sau tratamentelor crude, inumane sau degradante.

II.IV. Non-discriminare:

- toți copiii sunt egali în drepturi;
- fiecare copil are dreptul să fie tratat într-un mod echitabil și egal, indiferent de apartenența sa sau a părinților sau tutorilor săi la sex, rasă, culoare sau origine etnică, vîrstă, limbă, religie, opinii politice sau de alt gen, origine națională sau socială, stare socio-economică, statutul părinților lor, asociere cu o minoritate națională, bunuri, naștere, orientare sexuală, identitate gender sau alt statut;
- protecție și asistență specifică trebuie să fie acordată celor mai vulnerabili copii, cum ar fi copiii emigranți, copiii refugiați și solicitanți de azil, copiii neînsoțiți, copiii cu dezabilități, copiii fără adăpost și ai străzii, copiii romi, și copiii din instituții rezidențiale.

II.V. Supremația legii:

- fiecare copil are dreptul la respectarea tuturor elementelor unui proces corespunzător, cum ar fi: principiile legalității și proporționalității, dreptul la un proces echitabil, dreptul la consiliere juridică inclusiv acces eficient la avocat, dreptul de acces la instanțe și dreptul de apel, care trebuie să fie garantate copiilor la fel ca și pentru adulți și nu trebuie să fie minimizezate sau refuzate sub pretextul interesului superior al copilului;
- se aplică tuturor proceselor judiciare și non-judiciare;
- copiii trebuie să aibă dreptul de acces la mecanisme de petiționare corespunzătoare independente și eficiente.

II.VI. Participare:

- copiii trebuie să fie considerați și tratați ca deținători deplin ai drepturilor și trebuie să fie în măsură să-și exercite toate drepturile lor într-un mod care recunoaște capacitățile lor în dezvoltare;
- fiecare copil are dreptul de a-și exprima propriile viziuni, opinii sau păreri, în mod liber, în propriile sale cuvinte, și să contribuie, mai ales, la deciziile care afectează viața lui, inclusiv cele luate în cadrul oricăror procese judiciare, și de a i se lua în considerare acele viziuni conform abilităților, vîrstei, maturității intelectuale și capacității lui de evoluare;
- fiecare copil are dreptul de a fi informat despre drepturile sale, de a i se oferi modurile corespunzătoare de acces la justiție și de a fi consultat în cadrul proceselor cu participarea lui sau care îl afectează.

III. STANDARDELE:

Standard Nr. 1

RAPORTAREA CAZURILOR SUSPECTE DE INFRAȚIUNI CU CARACTER SEXUAL, PRIVIND TRAFICUL DE COPII SAU VIOLENȚA ÎN FAMILIE ȘI ÎNTREPRINDEREA TUTUROR MĂSURILOR ȘI ACȚIUNILOR NECESARE ÎN VEDEREA ASIGURĂRII SIGURANȚEI COPILULUI. INVESTIGĂREA ESTE IMEDIATĂ ȘI NEÎNTÂRZIATĂ

Justificare:

- În vederea asigurării și garantării protecției și siguranței copiilor - toate cazurile suspecte de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie trebuie să fie identificate, raportate, înregistrate și monitorizate.

Baza legală:

- *Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului*³: statele-membre vor lua măsuri pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, și, dacă este necesar, a procedurilor de implicare judiciară (art. 19 alin. 2).
- *Protocolul Opțional la Convenția pentru Drepturile Copilului contra vânzării copiilor, prostituției juvenile și pornografiei juvenile*⁴ stipulează necesitatea de a proteja copiii victime sau supraviețuitorii în cauză (art. 8 alin. 1).
- *Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dezabilități*⁵: statele-membre trebuie să asigure, atunci când este necesar, identificarea, investigarea și judecarea cazurilor de exploatare, violență și abuz împotriva persoanelor cu dezabilități (art. 16 alin. 5).
- *Comentariul General al Comitetului pentru Drepturile Copilului Nr. 13 (2011) "Articolul 19: Dreptul copilului de a fi liber de orice formă de violență"*⁶: statele-membre își asumă obligația de a investiga și de a pedepsi pe cei responsabili (alin. 4). Toate formele de violență împotriva copiilor sunt inacceptabile (alin. 16).
- *Convenția Consiliului European pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual*⁷ dispune obligația raportării suspiciunilor de exploatare sau de abuzuri sexuale (art. 12).

³ Adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 20 noiembrie 1989.

⁴ Adoptat de către Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 54/263 din 25 mai 2000.

⁵ Adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția A/RES/61/106 din 13 decembrie 2006. Deschisă spre semnătură la 30 martie 2007.

⁶ Adoptat în cadrul celei de-a cincizeci și șasea Sesiune la 17 februarie 2011.

⁷ Adoptată la 25 octombrie 2007, ETS Nr. 201.

- *Constituția Republicii Moldova*⁸: statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritatea fizică și psihică (art. 24 alin. 1).
- *Codul Familiei*⁹: persoanele cu funcții de răspundere și alți cetățeni care știu despre existența unui pericol pentru viața sau sănătatea copilului, despre încălcarea drepturilor și intereselor lui legitime sunt obligați să comunice acest fapt autorității tutelare, făcând tot posibilul pentru a proteja drepturile și interesele legitime ale copilului (art. 53 alin. 6).
- *Codul Contravențional*¹⁰ prevede sancționarea necomunicării despre existența unui pericol pentru viața ori sănătatea copilului (art. 65).
- *Legea privind prevenirea și combaterea violenței în familie*¹¹: competența autorităților de a identifica, înregistra și raporta cazurile de violență în familie, precum și de a conlucra în acest sens (art. 8 alin. 3 lit. (a) și alin. 6 lit. (a)).
- *Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*¹² stabilește procedurile de identificare, evaluare, asistență, referire, monitorizare și evidență a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, precum și autoritățile și structurile responsabile de aplicarea procedurilor respective (art. 1, dezvoltat în lege).
- *Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului*¹³ (a se vedea Cap. II, Secțiunile 1, 5 și 6).

Rezultatul scontat:

- *Depistarea cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, siguranța copilului victimă/martor, urmărirea abuzatorilor, prevenirea și combaterea unor asemenea tratamente.*

Evaluarea riscurilor:

- *Ignoranță, tolerarea cazurilor în care copiii sunt victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
- *O atitudine neprofesională din partea autorităților responsabile.*
- *“Frica” de a porni o cauză penală “doar” în prezența declarațiilor persoanei care a sesizat organul de urmărire penală în privința unui caz suspect de infracțiune cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie. Prin a se insista ori de câte ori asupra audierii copilului victimă/martor.*

⁸ Adoptată la 27 iulie 1994.

⁹ Cod Nr. 1316 din 26 octombrie 2000.

¹⁰ Cod Nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008.

¹¹ Legea Nr. 45-XVI din 01 martie 2007.

¹² Legea Nr. 140 din 14 iunie 2013.

¹³ Hotărârea Guvernului Nr. 270 din 08 aprilie 2014.

Indicatorii de realizare:

- *Existența și aplicarea mecanismelor de monitorizare a cazurilor suspecte de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie în conformitate cu Hotărârea Guvernului Nr. 270, Instrucțiunile metodice sectoriale, acordurile de colaborare.*
- *Odată realizat interviul de protecție cu copilul victimă/martor al cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, ofițerul de urmărire penală va audia persoana care a realizat interviul de protecție.*
- *Declarațiile inițiale ale copilului victimă/martor primite și/sau obținute în termenii mecanismului dezvoltat de Hotărârea Guvernului Nr. 270 sunt încadrate procesual penal, servind drept mijloc de probă. Odată încadrate procesual aceste declarații și fiind confirmate prin alte probe/mijloace de probă (de ex. prin concluziile expertizei medico-legale, ale expertizei psihiatrice, prin declarațiile martorilor, etc.), după caz, urmează a se decide asupra necesității desfășurării audierii copilului victimă/martor.*
- *Comunicarea cu copilul victimă/martor de către ofițerul de urmărire penală, procuror are loc doar în circumstanțele în care declarațiile inițiale ale acestuia nu sunt confirmate prin alte probe/mijloace de probă.*
- *De fiecare autoritate responsabilă sunt gestionate baze de date conținând informații privind copiii supuși riscului de a fi victime/martori ai cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, copiii victime/martori, privind agresorii, potențialii agresori, etc.*
- *Aceste baze de date sunt folosite la planificarea intervențiilor în teren, la bugetarea acestora, precum și la stabilirea unui număr minim de vizite de către autoritățile sociale la nivel local la domiciliul sau locul aflării copiilor respectivi.*

Standard Nr. 2

- **INVESTIGAREA CAZURILOR DE INFRAȚIUNI CU CARACTER SEXUAL, PRIVIND TRAFICUL DE COPII SAU VIOLENȚA ÎN FAMILIE ESTE REALIZATĂ ÎN BAZA PRINCIPIILOR ABORDĂRII PRIETENOASE A COPILULUI LA TOATE ETAPELE INVESTIGĂRII**

Justificare:

- *Investigarea cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie de pe principiile abordării prietenoase a copilului, cu respectarea rigorilor legale particulare, este o condiție sine qua non în procesul asigurării protecției eficiente și siguranței copiilor victime/martori.*

Baza legală:

- *Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului*: copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională (art. 12 alin. 2).
- *Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ale Infracțiunilor*¹⁴: fiecare copil trebuie să fie tratat în calitate de martor capabil (Secțiunea VI, alin. 18). Statele-membre urmează să garanteze copiilor victime și martori ale infracțiunilor apărarea și realizarea tuturor drepturilor (Secțiunile VII-XIV).
- *Comentariul General al Comitetului pentru Drepturile Copilului Nr. 13 (2011) "Articolul 19: Dreptul copilului de a fi liber de orice formă de violență"*: obligația de a investiga și de a pedepsi pe cei responsabili. Sistemele de justiție trebuie să adreseze nevoile și respectarea drepturilor copiilor (alin. 4). Toate formele de violență împotriva copiilor sunt inacceptabile (alin. 16). La toate etapele și în toate cazurile trebuie respectat un proces echitabil.¹⁵ Copilului victimă i se asigură respectarea tuturor garanțiilor procesuale, măsurile de intervenție și protecție bazate pe o abordare restaurativă (alin. 50, a se vedea de asemenea alin. 17, 38, 45-48).
- *Convenția Consiliului European pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual* dispune urmărirea infracțiunilor (a se vedea art. 25).
- *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*¹⁶: aplicabile în acest sens garanțiile inerente unui proces echitabil potrivit art. 6.
- *Liniile Directoare pentru justiția prietenoasă copiilor*¹⁷ urmăresc să asigure ca, în orice proceduri, toate drepturile copiilor, printre care dreptul la informare, la reprezentare, la participare și la protecție, sunt respectate pe deplin cu luarea în considerare a nivelului de maturitate și înțelegere al copilului, precum și a circumstanțelor cauzei (alin. 3). Cazurile cu participarea copiilor trebuie să fie gestionate în medii non-intimidante și sensibile pentru copii (Secțiunea IV, alin. 54). Metodele de interviu, precum înregistrările video sau audio sau audierile prealabile filmate, trebuie să fie folosite în calitate de probe admisibile (Secțiunea IV, alin. 59). Interviuurile trebuie să fie efectuate

---

¹⁴ Adoptat de Consiliul Economic și Social al O.N.U. prin Rezoluția 2005/20 din 22 iulie 2005.

¹⁵ A se vedea, de asemenea: Liniile directoare ale Comitetului de Miniștri al Consiliului European privitoare la o justiție prietenoasă pentru copii, adoptate la 17 noiembrie 2010; Liniile directoare privind măsurile de protecție a copiilor care devin victime sau sunt martori ai unor infracțiuni (Rezoluția 2005/20 a ECOSOC); și Rezoluția Comitetului III al ONU (social, umanitar și cultural) privind "Drepturile omului în administrarea justiției", adoptată de către Adunarea Generală la 21 decembrie 2010 (A/C.3/65/L.35/Rev.1).

¹⁶ Adoptată la 04 noiembrie 1950, ETS nr. 5.

¹⁷ Adoptat de Comitetul de Miniștri la 17 noiembrie 2010 la reuniunea 1098 a Delegațiilor Miniștrilor.

de profesioniști instruiți, preferabil, de aceeași persoană, iar numărul de interviuri să fie limitat pe cât este posibil și durata lor să fie adaptată la vârsta copilului și gradul de atenție (Secțiunea IV, alin. 64, 66-67). Contactul direct, confruntarea sau interacțiunea dintre copilul victimă sau martor cu presupușii făptași trebuie, pe cât de mult posibil, să fie evitat cu excepția solicitării copilului victimă (Secțiunea IV, alin. 68). Copiii trebuie să aibă oportunitatea să prezinte probe în cazuri penale în absența presupusului făptaș (Secțiunea IV, alin. 69). Declarațiile și probele prezentate de copil nu trebuie niciodată să fie considerate invalide sau neveridice numai din motivul vârstei copilului (Secțiunea IV, alin. 73).

- *Codul de Procedură Penală*¹⁸: art. 10 (Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane), art. 18 (în partea ce ține de desfășurarea procesului în ședință închisă), art. 20 alin. 3 (urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sînt (...) minori, se fac de urgență și în mod preferențial), art. 58 (Victima), art. 59 (Partea vătămată), art. 60 (Drepturile și obligațiile părții vătămate), art. 76 (Consecințele incapacității și capacității de exercițiu limitate), art. 90 (Martorul), art. 91 (Reprezentantul legal al martorului minor), art. 110 (Modalități speciale de audiere a martorului și protecția lui), art. 110¹ (Cazurile speciale de audiere a martorului minor), art. 111 (Declarațiile și audierea părții vătămate), art. 113 alin. 6 (Nici un minor nu va fi obligat să participe la confruntarea cu persoana învinuită de infracțiuni contra integrității lui fizice și/sau morale), art. 236 alin. 2¹ (Minorul în vîrstă de pînă la 16 ani va fi citat prin intermediul părinților sau al tutorelui, cu excepția cazului în care acest lucru nu este posibil), art. 371 (Citirea în ședința de judecată a declarațiilor martorului), art. 481 (Audierea martorului minor).
- *Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului* (a se vedea Cap. III, Secțiunea 1 - procedura de instrumentare a cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului).

Rezultatul scontat:

- *Realizarea unei singure audieri în condiții speciale unde toate garanțiile au fost întrunite, prin a se evita revictimizarea copilului, și necesitatea unor audieri repetate.*
- *Facilitarea instrumentării și investigării cazurilor de abuz sexual, violență și trafic în privința copiilor.*
- *Soluționarea cazurilor de abuz sexual, violență și trafic în privința copiilor.*

---

¹⁸ Cod Nr. 122-XV din 14 martie 2003.

Evaluarea riscurilor:

- *Lipsa reglementării primului contact cu copilul victimă/martor, a statutului intervievatorului.*
- *Aplicarea defectuoasă a prevederilor legale privind investigarea cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie; în particular, a prevederilor ce țin de audierea în condiții speciale a copilului (art. 110¹ Codul de Procedură Penală) în partea ce ține de pregătirea copilului pentru audiere, de asigurarea prezenței tuturor participanților, de realizare a înregistrării audierii, de asigurare a siguranței înregistrărilor (CD-lor), altor înscrisuri.*
- *Lipsa de angajament și diligență din partea profesioniștilor.*

Indicatorii de realizare:

Reali:

- *Odată înregistrat cazul (fie luînd forma unei sesizări, plîngerii, denunț, autodenunț, autosesizări), organele de drept audiază profesionistul:*
  - *care a fost sesizat și/sau s-a autosesizat în legătură cu un caz de abuz sexual, violență și trafic în privința unui copil;*
  - *care a realizat interviul de protecție; etc.*
- *Pregătirea copilului pentru audierea în condițiile art. 110¹ Codul de Procedură Penală este asigurată cu o zi înainte de audierea propriu-zisă și se realizează de către intervievator/psihologul din cadrul Serviciului de Asistență Psihopedagogică (SAP) atît în partea ce ține de informarea acestuia asupra drepturilor și obligațiilor sale, consecințele participației sale, garanțiile și măsurile de protecție, cît și în partea ce ține de momentele tehnice de realizare a audierii. Pregătirea copilului are loc în SAP sau în încăperea de pregătire a copilului pentru audiere.*
- *Sunt asigurate condițiile necesare pentru organizarea și buna desfășurare a audierii copilului victimă/martor potrivit art. 110¹ Codul de Procedură Penală - prin a se da dovadă de angajament și diligență din partea celor vizați de/implicați în audiere, fiind asigurată prezența tuturor participanților și pregătirea pentru audiere.*
- *Sunt respectate condițiile ce țin de prezența participanților, locul, timpul, durata și modul special de audiere a copiilor, în spații special amenajate, dotate cu mijloace de înregistrare audio-video, prin intermediul unui intervievator.*
- *Se dispun expertiza medico-legală, evaluarea psihologică a copilului, precum și alte acțiuni necesare pentru buna desfășurare a investigației.*
- *Este asigurată siguranța probelor.*

În perspectivă:

- *Procedura de investigare este eficientizată, prin asigurarea cît mai rapidă (în intervalul de la 3 zile pînă la cel tîrziu 2 săptămîni, în cazuri grave - în decursul*

a 24 ore de la momentul înregistrării cazului) a audierii copilului pentru a se evita distorsionarea/afectarea informației pe care copilul o comunică atunci când dă declarații, pierderea/distrugerea de probe.

- Este asigurată valoarea probantă a celor relatate de copilul victimă/martor, documentarea acestora și încadrarea procesuală, inclusiv a raportului de evaluare psihologică produs în urma evaluării psihologice a copilului.
- Este asigurată siguranța probelor prin depozitarea în condiții de maximă securitate, în spații special amenajate.

Standard Nr. 3

- **ACCESUL COPIILOR VICTIME/MARTORI AI CAZURILOR DE INFRAȚIUNI CU CARACTER SEXUAL, PRIVIND TRAFICUL DE COPII SAU VIOLENȚA ÎN FAMILIE LA CONSILIERE ȘI ASISTENȚĂ ESTE ASIGURAT**

Justificare:

- Copilul victimă/martor al cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie este extrem de vulnerabil, consilierea psihologică și asistența juridică acordată acestuia trebuie să fie adaptată particularităților condiției fizice și psihico-emoționale a copilului.

Bază legală:

- Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale¹⁹ vine să statueze pe lângă obligația generală de protejare a drepturilor omului, obligația statelor-membre de a lua măsuri speciale de ocrotire și de asistență în favoarea tuturor copiilor și adolescenților, fără nici o discriminare (art. 10 alin. 3).
- Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ale Infracțiunilor: copiii victime și martori au nevoie de o protecție deosebită, asistență și susținere corespunzătoare vârstei lor, nivelului de maturitate și necesităților unice pentru a preveni suferința ulterioară și trauma care pot rezulta din participarea lor în procesele justiției penale (Secțiunea V).
- Nota Ghidantă a Secretarului General al Națiunilor Unite: abordarea O.N.U. a justiției pentru copii²⁰ reiterează importanța principiilor directe, standardelor și recomandărilor dezvoltate, insistând asupra asistării corespunzătoare a copiilor și protecției lor.
- Convenția Consiliului Europei pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual: fiecare Parte se va asigura că victimele au acces,

---

¹⁹ Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 2200 A (XXI) din 16 septembrie 1966.

²⁰ Din 22 septembrie 2008.

http://www.unrol.org/files/RoL_Guidance_Note_UN_Approach_Justice_for_Children_FINAL.pdf.

gratuit dacă acest lucru se justifică, la asistență juridică atunci când este posibil, ca ele să aibă calitatea de părți la procesul penal (art. 31 alin. 3).

- *Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*: asistența juridică prin intermediul unui apărător din oficiu în condițiile art. 6.
- *Convenția Europeană pentru Exercițarea Drepturilor Copiilor*²¹: asistența juridică și consultanță (art. 14).
- *Liniile Directoare pentru justiția prietenoasă copiilor* conțin referințe inerente informării și consilierii adecvate a copiilor, siguranței acestora, instruirii interdisciplinare a profesioniștilor, abordării multidisciplinare a condiției copilului, monitorizării acțiunilor organelor implicate, etc. (Secțiunile IV-VI).
- *Codul de Procedură Penală*: asigurarea dreptului la apărare (art. 17).
- *Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat*²²: apărarea și reprezentarea intereselor copiilor victime ale infracțiunilor prin acordarea asistenței juridice calificate (art. 7 lit. (e¹), art. 19 alin. (1¹), art. 26 alin. (3¹).
- *Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului* vorbește despre serviciile, prestațiile și măsurile de protecție a copilului, inclusiv prin asigurarea unei asistențe juridice.

Rezultatul scontat:

- *Apărarea și reprezentarea eficientă a intereselor copiilor victime/martori ai cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie de către avocați specializați în domeniu, precum și acordarea consilierii psihologice de către specialiști cu înaltă calificare profesională.*
- *Reabilitarea copilului și repararea prejudiciilor cauzate acestuia.*
- *Diminuarea la maxim a impactului abuzului/violenței comise.*

Evaluarea riscurilor:

- *Pregătirea insuficientă, lipsa calificării necesare și “prezența formală” a avocaților în procesul reprezentării intereselor legale ale copilului victimă/martor al cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
- *Lipsa serviciilor psihologice specializate și a psihologilor specializați pe reabilitarea copiilor victime/martori.*
- *Lipsa cadrului de reglementare a serviciului psihologic.*

---

²¹ Adoptată la 25 ianuarie 1996, ETS nr. 160.

²² Legea Nr. 198-XVI din 26 iulie 2007.

Indicatorii de realizare:

1. *Avocați și psihologi specializați cu competență și experiență în domeniu implicați în reprezentarea și consilierea copiilor victime/martori ai cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
2. *Consiliere psihologică și asistență juridică calificată asigurată copilului victimă/martor în orice circumstanțe indiferent de condiția financiară a copilului prin intermediul avocaților specializați publici.*
3. *Reparația prejudiciului suferit de copil:*
  - *numărul de acțiuni civile,*
  - *numărul de cazuri în care a fost adjudecată reparație pentru prejudiciul moral,*
  - *sume, etc.*
  - *Somarea serviciilor sociale și psihologice de către organele de drept în vederea acordării consilierii și asistenței psihologice copilului și membrilor familiei acestuia.*
  - *Acordarea consilierii și asistenței psihologice nu doar copilului, ci și membrilor familiei acestuia din momentul sesizării în privința cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, pe durata procesului de urmărire penală și procesului de judecată, precum și după pronunțarea soluției juridice.*

Standard Nr. 4

- ***PROFESIONIȘTII DIN SISTEMUL LEGAL VIZAȚI DE/IMPLICAȚI ÎN INVESTIGAREA CAZURILOR ÎN CARE COPILUL ESTE VICTIMĂ/MARTOR AL INFRAȚIUNIOR CU CARACTER SEXUAL, PRIVIND TRAFICUL DE COPII SAU VIOLENȚA ÎN FAMILIE DEȚIN SPECIALIZARE ȘI SUNT ÎNTRUNIȚI ÎN CADRUL ECHEPELOR DE INTERVENȚIE URGENTĂ²³***

Justificare:

- *O investigare eficientă a cazurilor în care copilul este victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie este asigurată doar atunci când este realizată de către profesioniști special instruiți în domeniu, având experiență în lucrul cu copiii și investigarea de asemenea cazuri.*
- *Astfel, practica denotă necesitatea în polițiști, ofițeri de urmărire penală, procurori și judecători specializați, capabili să facă față problemelor structurale în instrumentarea și investigarea cazurilor în care copilul este victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau*

---

²³ În perspectivă.

violența în familie. Aceștia urmează a fi asistați de intervieatori, psihologi, medici, alți specialiști în cadrul echipelor multidisciplinare.

Baza legală:

- *Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ale Infracțiunilor: pentru a evita suferința copilului, interviurile, examinările și alte forme de urmărire trebuie să fie efectuate de către profesioniști instruiți într-un mod sensibil, respectuos și aprofundat (Secțiunea V, alin. 13, Secțiunea XV, alin. 40).*
- *Convenția Consiliului Europei pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual prevede recrutarea și formarea profesională a persoanelor care lucrează în contact cu copiii (art. 5).*
- *Liniile Directoare pentru justiția prietenoasă copiilor conțin referințe inerente instruirii interdisciplinare a profesioniștilor (a se vedea în Secțiunile IV-VI). Interviurile trebuie să fie efectuate de profesioniști instruiți, preferabil, de aceeași persoană, iar numărul de interviuri să fie limitat pe cât este posibil și durata lor să fie adaptată la vârsta copilului și gradul de atenție (Secțiunea IV, alin. 64, 66-67).*
- *Legea privind prevenirea și combaterea violenței în familie vorbește despre atribuțiile profesioniștilor în domeniu.*
- *Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului conține referințe cu privire la specialiștii cu competențe în domeniul protecției copilului, cu privire la echipă multidisciplinară compusă din profesioniști din diferite domenii, cu atribuții în protecția copilului, care colaborează la prevenirea și soluționarea cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic.*

Alte surse de referință:

- *UNICEF Assessment of regulatory framework and practice in criminal proceedings involving children in the Republic of Moldova, 2014.*
- *Proposal of Human Rights - based General Guidelines for the investigation and Protection of Sexual Crimes in Moldova.*
- *Analiza "Copiii victime ale infracțiunilor și procedurile legale: cazul Republicii Moldova", 2013.*

Rezultatul scontat:

- *Prin antrenarea specialiștilor calificați este obiectiv și competent stabilit probatoriul, se previn revictimizarea, amânarea nejustificată a ședințelor de judecată și, respectiv, tergiversarea examinării cauzei.*

- *Facilitarea instrumentării și investigării cazurilor, preîntâmpinarea posibilelor dificultăți în comunicarea cu și audierea copilului victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*

Evaluarea riscurilor:

- *Lipsa de resurse umane în partea ce ține de profesioniștii vizați de/implicați în investigarea și acordarea asistenței în cazurile în care copilul este victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
- *Lipsa de formatori responsabili de instruirea specializată a profesioniștilor vizați de/implicați în investigarea și acordarea asistenței în cazurile cu implicarea copiilor victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
- *Instruirea insuficientă a formatorilor și, drept consecință, a profesioniștilor vizați de/implicați în investigarea și acordarea asistenței în asemenea cazuri.*
- *Lipsa de angajament din partea autorităților în a delega, desemna colaboratori responsabili de instrumentarea, investigarea și examinarea cazurilor în care copilul este victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
- *Lipsa de resurse financiare pentru asigurarea instruirii, a salariilor formatorilor.*

Indicatorii de realizare:

Reali:

- *Este clarificat statutul fiecărui profesionist vizat de/implicat în investigarea și acordarea asistenței în cazurile în care copilul este victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.*
- *Profesioniștii din sistemul legal, în special ofițerii de urmărire penală, procurorii, judecătorii sunt specializați în instrumentarea, investigarea și examinarea cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie victimă/martor ale cărora este copilul.*
- *Specializarea este asigurată prin ordine, decizii ale Inspectoratului General de Poliție, Procuraturii Generale, Consiliului Superior al Magistraturii.*
- *Mecanismul de distribuire/alocare a cazurilor, în special în rândul profesioniștilor din sistemul legal, este adaptat astfel încât copii participanți în proces să fie deserviți de polițiști, procurori, judecători specializați pe dosare privind copii.*
- *De rînd cu instruirea inițială calificată, este asigurată instruirea continuă specializată.*
- *Instruirea este efectuată de formatori acreditați în domeniu, specialiști experimentați în lucrul cu copiii, audierea acestora. Totodată, calificarea*

fiecărui profesionist este certificată prin acte atestând competența și nivelul de pregătire.

- Între profesioniști se face schimb de bune practici, de experiență, se analizează rezultatele cercetărilor, se dezvoltă acea înțelegere comună a particularităților și a conduitei pe care o implică audierea unui copil victimă/martor al infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie.

În perspectivă:

- Este identificat statutul intervievatorului, fiind acel profesionist corespunzător instruit și experimentat în audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie, care activează în cadrul camerei de audiere.
- Implicarea în audierea copilului victimă/martor a doi intervievatori: unul prin intermediul căruia se va realiza audierea, cel de-al doilea fiind responsabil de gestionarea echipamentului.
- Echipe de investigare sau de urmărire penală specializate avînd drept scop primar asigurarea copiilor victime/martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie cu sprijinul și asistența necesară la nivel de fiecare comisariat. Este vorba despre ofițeri de urmărire penală și procurori specializați care activează în unități responsabile de investigarea cazurilor de abuz, violență, trafic în privința copiilor.
- Disponibilitatea acestor echipe 24/24 ore 7 zile din săptămîină.

Standard Nr. 5

- **INTERVENȚIA ÎN CAZURILE DE INFRAȚIUNI CU CARACTER SEXUAL, PRIVIND TRAFICUL DE COPII SAU VIOLENȚA ÎN FAMILIE SE REALIZEAZĂ PRIN INTERACȚIUNEA ȘI COOPERAREA DINTRE PROFESIONIȘTI, SCHIMBUL RAPID, COMPLET ȘI EFICIENT DE DATE ȘI INFORMAȚII**

Justificare:

- Pentru o bună cunoaștere a situației sociale, a stării fizice și psihico-emoționale a copilului, a circumstanțelor cazului, a informațiilor despre presupusul abuzator/abuzatoare, precum și alte date importante pentru investigarea cazului și întreprinderea de măsuri în vederea asigurării siguranței copilului victimă/martor este necesară interacțiunea permanentă și cooperarea constructivă a tuturor profesioniștilor.

Bază legală:

- Convenția Consiliului European pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual: coordonarea acțiunilor și colaborarea autorităților competente în domeniul protecției copiilor, a prevenirii și luptei împotriva exploatării și abuzurilor sexuale comise asupra acestora (art. 10).

- *Liniile Directoare pentru justiția prietenoasă copiilor* conțin dispoziții privind abordarea multidisciplinară a cazurilor de abuz/violență în privința unui copil, unde o cooperare strânsă între diferiți profesioniști ar trebui să fie încurajată în scopul obținerii unei înțelegeri cuprinzătoare a copilului, precum și o evaluare juridică, psihologică, socială, emoțională, fizică și cognitivă (alin. 16).
- *Lege privind prevenirea și combaterea violenței în familie:* cooperarea și conlucrarea autorităților administrației publice cu societatea civilă și cu organizațiile internaționale (art. 5 lit. (f) și art. 8).
- *Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți* consacră cooperarea intersectorială și intervenția multidisciplinară (art. 4 lit. (f), a se vedea art. 6 alin. 1 lit. (k), art. 7 lit. (i), art. 19 și art. 20).
- *Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului:* colaborarea profesioniștilor din diferite domenii, cu atribuții în protecția copilului, în vederea prevenirii și soluționării cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic. Interacțiunea permanentă, informarea imediată asupra acțiunilor și măsurilor întreprinse în procesul asigurării protecției și siguranței copilului victimă/martor al abuzului/violenței.

Rezultatul scontat:

- *Schimb operativ și eficient de date și informații, o abordare interdisciplinară și multidimensională a cazului.*
- *Existența unor acorduri de colaborare între serviciile sociale și organele de drept, între organele de drept; stabilirea unei colaborări permanente.*

Evaluarea riscurilor:

- *Reticiență în interacțiune sau cooperare insuficientă dintre profesioniști.*
- *Lipsa de resurse umane (de ex. specialiști responsabili de gestionarea acestor baze de date), financiare (de ex. în vederea acoperirii costului și menținerii bazelor de date) și logistice (de ex. ce țin de gestionarea acestor baze de date).*

Indicatorii de realizare:

Reali:

- *Existența unor acorduri de colaborare între serviciile sociale și organele de drept, între organele de drept.*
- *Autoritățile, profesioniștii vizați de și/sau angajați în protecția drepturilor și intereselor copiilor victime/martori ai cazurilor de infracțiuni cu caracter*

sexual, privind traficul de copii sau violența în familie interacționează și cooperează eficient, prin a face un schimb rapid și complet de informații și date.

- *La identificarea aceluși modus-operandi de investigare individualizat în contextul particularităților cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie ofițerul de urmărire penală consultă planul de intervenție elaborat de echipa multidisciplinară, rezultatele altor acțiuni deja realizate (de ex. evaluarea inițială a cazului prin examinarea circumstanțelor, procesul-verbal de cercetare la fața locului, etc.).*
- *Este dezvoltat un sistem de colaborare interdisciplinară, o rețea de profesioniști la nivel local care va interacționa periodic și ad-hoc nu doar pentru a soluționa cazuri concrete, dar și pentru a discuta tendințe în localitate, noi familii în vizor, necesități de planificare și intervenții de profilaxie.*

În perspectivă:

- *De către liderul (șeful) echipei de intervenție urgentă este asigurată coeziunea cu echipa multidisciplinară coordonată de autoritatea tutelară locală sau teritorială.*

Standard Nr. 6

- ***FACILITĂȚILE DE AUDIERE CORESPUND EXIGENȚELOR INTERNAȚIONALE***

Justificare:

- *Exigențele și garanțiile unei audieri legale a copilului victimă/martor al cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie în condițiile art. 110¹ Codul de Procedură Penală pot fi asigurate atunci când camerele de audiere și alte spații anexe sunt dotate cu echipament și utilaje performante necesare realizării audierii, iar echipa de profesioniști care participă la interviu, precum și cei responsabili de amenajarea și întreținerea spațiului și a echipamentului, sunt bine instruiți și își onorează obligațiile cu responsabilitate.*

Bază legală:

- *Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ale Infracțiunilor: dotarea instanțelor cu camere separate de așteptare pentru copii și cu spații private de interviu amenajate special, configurația instanțelor urmînd a lua în considerare și copilul. Vizualizarea sau accesul la aceste spații de către alte persoane, precum ar fi persoanele acuzate în procedură sau cele ce au comis vreo faptă prevăzută de legea penală, este interzisă. Magistratul va asigura ca minorul să aștepte în*

astfel de spații și să se prezinte la chemarea sa (a se vedea art. 11 alin. 30 lit. (d) și pct. 31 lit. (b)).

- *Liniile Directoare pentru justiția prietenoasă copiilor*: camerele pentru interviuri și așteptare să fie amenajate într-un mediu prietenos copilului (Secțiunea IV, alin. 61-62).
- *Codul de Procedură Penală* definește *camera de audiere* [- acel spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art. 110¹, avînd legătură cu camera de vizualizare prin echipamentul de recepție și înregistrare audio/video, în care sînt plasați minorul supus audierii și intervievatorul (art. 6 pct. (4¹)] și *camera de vizualizare* [- acel spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii în condițiile art. 110¹, în care sînt plasați participanții la procesul de audiere, cu excepția minorului supus audierii și a intervievatorului (art. 6 pct. 4²)]; devoltă conceptul audierii în condiții speciale și condițiile de bază în art. 110¹.
- *Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului* conține referințe potrivit cărora autoritățile, persoanele responsabile trebuie să contribuie în măsura posibilităților la asigurarea condițiilor de desfășurare a audierii copilului, inclusiv la pregătirea copilului pentru participarea la această acțiune procesuală.

Rezultatul scontat:

- *Asigurarea bunei desfășurări a audierii în condițiile art. 110¹ Codul de Procedură Penală și a înregistrării mersului și rezultatelor audierii; garantarea calității înregistrărilor audio-video și posibilitatea utilizării acestora în proces în calitate de probe.*

Evaluarea riscurilor:

- *Plasarea greșită sau amenajarea insuficientă a camerelor de audiere.*
- *Lipsa procedurilor (protocoale) de asigurare a siguranței înregistrărilor.*
- *Lipsa echipamentelor, tehnicii necesare și adecvate.*
- *Lipsa resurselor umane și financiare.*

Indicatorii de realizare:

Reali:

- *Camerele de audiere corespunzător amplasate, amenajate și asigurate cu spații pentru așteptare, audierea în condiții speciale copilului victimă/martor și pentru vizualizare cu intrări separate, special amenajate într-un mediu prietenos copilului.*

- *Participanților la proces le este asigurată posibilitatea de a comunica, adresa întrebări prin intermediul intervievatorului.*
- *În camerele de audiere echipamente și tehnică performantă, compatibilă cu echipamentele din instanțele de judecată.*
- *Înregistrarea calitativă audio-video a audierii.*
- *Proceduri (protocoale) și spații pentru asigurarea siguranței înregistrării (CD-
lor) audierii, astfel fiind asigurată integritatea probelor audio-video și garantată imposibilitatea scurgerii de informație, deteriorării.*

În perspectivă:

- *Existența camerelor de audiere cu statut bine-definit, în cadrul cărora sunt angajați intervievatorii care realizează audierea copiilor victime/martori ai cazurilor de infracțiuni cu caracter sexual, privind traficul de copii sau violența în familie în condițiile art. 110¹ Codul de Procedură Penală.*
- *Existența unui număr suficient de camere de audiere și intervievatori, care să acopere proporțional zonele geografice, facilitând implementarea art. 110¹ Codul de Procedură Penală.*
- *Camerele de audiere dotate cu echipament și tehnică audio-video, fiind adaptate necesităților unei audieri care fac posibilă înregistrarea procesului de audiere, transmiterea și urmărirea în direct a audierii de către toți participanții la proces, aflați în camera de vizualizare. Astfel, cel puțin 4 microfoane sensibile; cel puțin 2 camere video dotate cu sistem "ZOOM" amplasate de o așa manieră ca să acopere toată încăperea astfel încât fața și corpul intervievatorului și a copilului să fie vizibile; număr suficient de CD-uri; etc.*

IV. BIBLIOGRAFIE:

Acte internaționale

- 1) Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, 1966.
- 2) Convenția Națiunilor Unite împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante, 1984.
- 3) Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, 1989.
- 4) Convenția Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dezabilități, 2007.
- 5) Protocolul Opțional la Convenția pentru Drepturile Copilului contra vânzării copiilor, prostituția juvenilă și pornografia juvenilă, 2000.
- 6) Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției Juvenile, 1985.
- 7) Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ale Infracțiunilor, 2005.
- 8) Comentariul General al Comitetului pentru Drepturile Copilului Nr. 13 (2011) "Articolul 19: Dreptul copilului de a fi liber de orice formă de violență", 2011.
- 9) Notă ghidată a Secretarului General al Națiunilor Unite: abordarea ONU a justiției pentru copii, 2008.
- 10) Tratatul privind Uniunea Europeană, 1992 (versiune consolidată, 2012).
- 11) Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene, 2000.
- 12) Agenda Uniunii Europene pentru drepturile copilului, 2011.
- 13) Directiva Parlamentului European și al Consiliului 2012/29/EU stabilind normele minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor crimelor, 2012.
- 14) Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, 1950.
- 15) Convenția Europeană pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, 1987.
- 16) Convenția Europeană pentru Exercițarea Drepturilor Copiilor, 1996.
- 17) Convenția Consiliului Europei pentru Protecția Copiilor contra Exploatării Sexuale și Abuzului Sexual, 2007.
- 18) Liniile Directoare pentru justiția prietenoasă copiilor, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, 2010.
- 19) Rezoluția CM/Res/2 pentru Justiție Prietenoasă Copiilor, 2007.
- 20) Recomandarea (2009)10 pentru Ghidul de Politici pentru strategii naționale integrate pentru protecția copiilor de la violență, 2009.

Acte naționale

- 21) Constituția Republicii Moldova, 1994.
- 22) Codul Familiei, 2000.
- 23) Codul de Procedură Penală, 2003.
- 24) Codul Contravențional, 2008.
- 25) Legea privind drepturile copilului, 1993.
- 26) Legea privind prevenirea și combaterea violenței în familie, 2007.
- 27) Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, 2007.
- 28) Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, 2013.
- 29) Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, 2014.

Alte surse

- 30) UNICEF Assessment of regulatory framework and practice in criminal proceedings involving children in the Republic of Moldova (http://www.unicef.org/moldova/ro/EN_final.pdf).
- 31) Proposal of Human Rights - based General Guidelines for the investigation and Protection of Sexual Crimes in Moldova.
- 32) Respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2014, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (http://www.ombudsman.md/sites/default/files/rapoarte/raport_cpdom_2015_190315.pdf).
- 33) Analiza cadrului de reglementare organizațional-funcțională și metodică a rapoartelor de evaluare psihologică, în contextul recunoașterii acestora drept material probatoriu, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, 2014.
- 34) Analiza “Copiii victime ale infracțiunilor și procedurile legale: cazul Republicii Moldova”, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, 2013.
- 35) Ghid de audiere a copilului în proceduri judiciare, Mona-Maria Pivniceru, Cătălin Luca, 2009.
- 36) Protecția drepturilor copilului, Ediția a 2-a, Emese Florian, Editura C.H.Beck, București, 2007.